

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.5.24
KOM(2011) 287 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Intelektinės nuosavybės teisių bendroji rinka
Kūrybingumo ir naujovių skatinimas ekonomikos augimui, kokybiškų darbo vietų
kūrimui ir aukščiausios kokybės produktams ir paslaugoms Europoje teikti**

TURINYS

1.	IŽANGA	4
2.	INT BENDROSIOS RINKOS GALIMYBĖS IR SUNKUMAI	5
3.	PAGRINDINĖS POLITIKOS INICIATYVOS BŪSIMIEMS SUNKUMAMS ĮVEIKTI	8
3.1.	Europos patentų sistemos reforma ir susijusios priemonės.....	8
3.1.1.	Bendra patentinė apsauga.....	8
3.1.2.	Bendra patentų ginčų nagrinėjimo sistema	9
3.1.3.	INT valorizacijos priemonė.....	9
3.2.	Europos prekių ženklų sistemos modernizavimas	10
3.3.	Nuoseklios autorių teisių sistemos kūrimas bendrojoje skaitmeninio turinio rinkoje	10
3.3.1.	Europos autorių teisių valdymas ir administravimas	11
3.3.2.	Technologijų ir duomenų bazių valdymas	13
3.3.3.	Naudotojų kuriamas turinys	13
3.3.4.	Mokesčiai už kopijavimą asmeniniam naudojimui.....	14
3.3.5.	Prieiga prie Europos kultūros paveldo ir žiniasklaidos įvairovės skatinimas	14
3.3.6.	Atlikėjų teisės.....	15
3.3.7.	Audiovizualiniai kūriniai	16
3.3.8.	Menininkų teisė perparduoti	16
3.4.	Papildoma nematerialiojo turto apsauga	16
3.4.1.	Komercinės paslaptys ir parazitinės kopijos.....	16
3.4.2.	Ne žemėms ūkio produktų geografinės nuorodos.....	18
3.5.	Aktyvesnė kova su prekių klastojimu ir piratavimu	18
3.5.1.	Visuomenės informuotumas.....	19
3.5.2.	Tvaresnė Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centro struktūra ir naujos užduotys.....	20
3.5.3.	Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvos persvarstymas.....	20
3.6.	Tarptautinis INT aspektas	21
3.6.1.	Daugiašalės iniciatyvos, įskaitant veiklos koordinavimą su tarptautinėmis organizacijomis	21
3.6.2.	Dvišalės derybos ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis intelektinės nuosavybės apsaugos srityje	22

3.6.3.	Geresnė INT apsauga ir jų užtikrinimas ES pasienyje.....	23
4.	IŠVADOS	23

1. IŽANGA

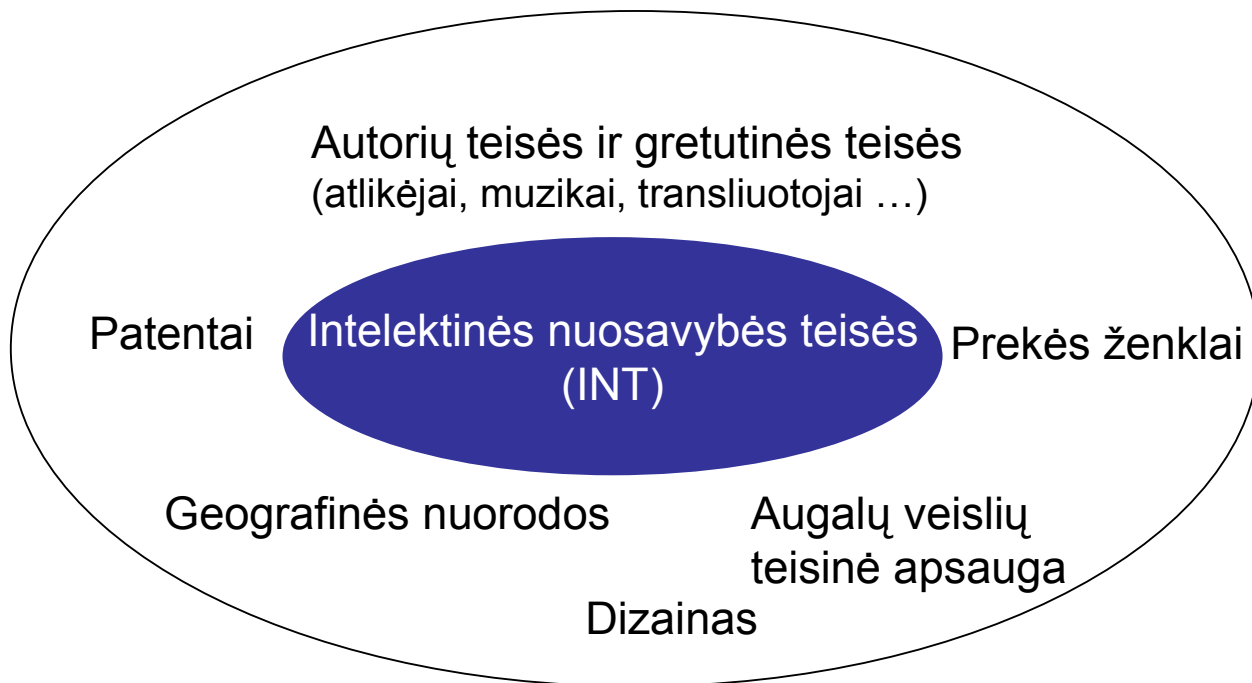
Vientisos integruotos intelektinės nuosavybės teisių (INT) bendrosios rinkos įgyvendinimas – vienas iš realiausių būdų išnaudoti Europos išradėjų potencialą ir suteikti jiems galimybę įgyvendinti idėjas kuriant kokybiškas darbo vietas ir skatinant ekonomikos augimą.

Šiame komunikate pateikiama Komisijos bendra strateginė vizija, kaip sukurti tikrą intelektinės nuosavybės bendrąją rinką, kurios šiuo metu nėra Europoje – europinį INT režimą, kuris būtų pritaikytas ateities ekonomikai ir kurį taikant būtų atlyginama už kūrybinę veiklą ir išradimus, kuriamos paskatos ES inovacijoms ir sudaromos sąlygos kultūrų įvairovei klestėti atviroje ir konkurencingoje rinkoje užtikrinant papildomas turinio realizavimo rinkas.

Šiuolaikiškas bendras europinis INT režimas labai prisidės prie augimo, tvaraus darbo vietų kūrimo ir mūsų ekonomikos konkurencingumo – pagrindinių strategijos „Europa 2020“ ir Metinės augimo apžvalgos tikslų, kuriuos būtina pasiekti norinti paremti ES atsigavimą po ekonominės ir finansų krizės. Jis suteiks galimybę plėtoti e. prekybos ir skaitmeninių technologijų sektorius, užtikrinančius didžiausią būsimo augimo potencialą¹. Inovacijos ne tik padeda Europos ekonomikai klestėti. Jos yra būtinos siekiant spręsti didžiules XXI-ajame amžiuje žmonijai kylančias problemas aprūpinimo maistu užtikrinimo, klimato kaitos stabdymo, demografinių pokyčių valdymo ir piliečių sveikatos gerinimo. Jos taip pat labai svarbios siekiant užtikrinti kasdienio gyvenimo kokybei, nes skatina kultūrų įvairovę.

INT apima pramoninės nuosavybės teises, kaip antai patentai, prekių ženklai, dizainas ir geografinės nuorodos, autorių teisės ir gretutinės teisės.

Intelektinės nuosavybės teisių galaktika

¹ Žiūrėkite: Strategija „Europa 2020“ (COM (2010) 2020), 2011 m. metinė augimo apžvalga (COM (2011) 11), Europos skaitmeninė darbotvarkė (COM (2010) 245), Bendrosios rinkos aktas (COM (2011) 206) ir Inicatyva „Inovacijų Sąjunga“ (COM (2010) 546).

INT – nuosavybės teisės, kuriomis saugoma Europos žinių ekonomikos dalyvių – kūrėjų ir išradėjų – sukurta pridėtinė vertė. INT portfeliai yra svarbi daugelio Europos įmonių veiklos dalis. Europos kūrėjams ir įmonėms labai svarbu pasinaudoti INT portfeliais, siekiant paremti veiklą, uždirbti pajamų ir plėtoti naujas rinkos galimybes².

Globalizacijos ir tarptautinės konkurencijos amžiuje intelektinės nuosavybės potencialas generuoti pajamas yra ne mažiau svarbus už galimybę gauti prekių ar pasiklovimą gamybos baze.

INT taikymo veiksmingumas priklauso nuo INT politikos, kuria skatinamos inovacijos, kurios savo ruožtu padeda pritraukti investicijų; taip atsiranda naujų produktų ir paslaugų naujiems vartotojų poreikiams tenkinti, o tai skatina ekonomikos augimą ir užimtumą.

Sparti technologinė pažanga pakeitė mūsų verslo praktiką ir tai, kaip platiname, gauname ir vartojame produktus arba naudojamės paslaugomis, pvz., internetu teikiamomis muzikos ir audiovizualinėmis paslaugomis. Atsiranda naujų verslo modelių, o tradiciniai – pritaikomi. Į rinką ateina naujų ekonomikos dalyvių ir paslaugų teikėjų. Keičiasi vartotojų elgsena rinkoje. Europos INT teisės aktais privalu užtikrinti tinkamą veiksmingą sistemą, kuria būtų skatinamos investicijos atlyginant už kūrybą, skatinamos inovacijos neiškraipytos konkurencijos sąlygomis ir sudarytos geresnės sąlygos skleisti žinias.

2. INT BENDROSIOS RINKOS GALIMYBĖS IR SUNKUMAI

Precedento kurti jau nereikia – nepriklausomai nuo INT formos ir pavidalo, jos yra labai svarbus ES ekonomikos turtas

Kūrybinės pramonės šakose veikia 1,4 mln. Europos mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI). Intelektine nuosavybe grindžiamų pramonės šakų augimo ir darbo vietų kūrimo potencialas yra didesnis už vidurkį. 2010 m. Europos konkurencingumo ataskaitos duomenimis, kūrybinės pramonės šakose sukurta 3 % darbo vietų (2008 m.) ir tai vieni dinamiškiausių ES pramonės sektorių. 2008 m. 27 ES valstybėse kūrybinės pramonės šakose dirbo 6,7 mln. darbuotojų.

2000–2007 m. bendras užimtumas kūrybinės pramonės šakose augo vidutiniškai 3,5 % per metus, palyginti su metiniu 1 % augimu ES ekonomikoje apskritai. *Per pastarąjį dešimtmetį daugiausia naujų darbo vietų ES sukurta žiniomis grindžiamose pramonės šakose – jose užimtumas padidėjo 24 %.* Likusioje ES ekonomikos dalyje užimtumas padidėjo tik kiek mažiau nei 6 %³.

2002 m. atlikus sąrašė *Fortune 500* esančių bendrovių orientacinį tyrimą nustatyta, kad 45–75 % atskirų įmonių turto sietina su jų INT⁴. Apskaičiuota, kad 2009 m. nematerialusis turtas

² „Žinių vertė. Europos įmonės ir intelektinės nuosavybės iššūkiai“, 2007 m. „Economist“ informacijos skyriaus baltoji knyga, kurią paskelbė „Economist“. 53 % respondentų pareiškė, kad ateinančiais dvejais metais naudosimasis INT bus labai svarbus arba turės lemiamos svarbos jų verslo modeliams, palyginti su 35 % respondentų, kurie teigė kad naudosimasis INT yra labai svarbus arba turi lemiamos svarbos tyrimo atlikimo metu.

³ Darbo fondas. Žinių ekonomika Europoje, 2007 m. pavasario Europos Vadovų Tarybai parengta ataskaita.

⁴ Šaltinis: http://www.wipo.int/sme/en/documents/valuing_patents.htm.

sudarė apie 81 % *S&P 500* akcijų rinkos vertės⁵. Dešimties pagrindinių prekių ženklų vertė kiekvienoje ES šalyje 2009 m. vidutiniškai siekė beveik 9 % BVP vienam gyventojui⁶. INT skatinamos ir apsaugomos investicijos į techninius mokslinius tyrimus ir taikomąją plėtrą (1,9 % ES BNP 2008 m.⁷). Autorių teisėmis grindžiamų kūrybinės pramonės šakų (apimančių programinės įrangos ir duomenų bazių kūrimą⁸, knygų ir laikraščių leidybą⁹, muziką¹⁰ ir filmus¹¹) indėlis į ES BVP 2006 m. sudarė 3,3 %¹².

INT formuoja piliečių kasdienę veiklą

Patentų apsauga yra labai svarbi, pavyzdžiui, kuriant naujus naujos kartos vaistus ar medicininę įrangą. Gerokai sudėtingesni techniniai prietaisai, kaip antai išmanieji telefonai arba planšetiniai kompiuteriai, trečiosios arba kitų būsimų kartų judriojo ryšio telefonija, plataus vartojimo elektroniniai gaminiai, labiau aplinką tausojantys automobiliai arba greitieji traukiniai, priklauso nuo tūkstančių patentų.

Prekės ženklo apsauga skatinama investuoti į kokybiškus produktus ir paslaugas, nes vartotojui padedama nustatyti atitinkamą prekių gamintoją arba paslaugų teikėją visų pirma tuose sektoriuose, kurie labai priklausomi nuo prekių ženklų ir vartotojų lojalumo prekių ženklams. Tai maisto produktų, namų ūkio reikmenų, farmacijos produktų, mados, sporto aprangos, kosmetikos, plataus vartojimo elektroninių gaminių arba telekomunikacijų, kelionių, laisvalaikio ir sporto pramonės šakų teikiamos paslaugų sektoriai. Žemės ūkio maisto produktų sektoriuje naudojantis geografinėmis nuorodomis ir augalų veislių teisine apsauga užtikrinama kokybiškų produktų apsauga, sąžininga konkurencija ir galimybė išigyti autentiškų produktų bendrojoje rinkoje. Autorių teisėmis skatinama kurti kūrybinį turinį, kaip antai programinę įrangą, knygas, laikraščiai ir periodiniai leidiniai, moksliniai leidiniai, filmai, nuotraukos, vizualusis menas arba vaizdo žaidimai.

Galiausiai, Europos INT sistema padėjo užtikrinti Europos pramonės konkurencinį pranašumą.

Standartų, kaip antai GSM ir UMTS, kūrimas – sėkminga Europos patirtis, grindžiama kruopščiu INT valdymu. Atsižvelgiant į šių Europos standartų technologinį pranašumą ir Europos INT sistemos perspektyvumą, jie palaipsniui tapo sėkmingomis pasaulinėmis technologijomis. Europos įmonės akivaizdžiai pirmąją puslaidininkių technologijų, kurios

⁵ Šaltinis: Remiantis *Ocean Tomo* informacija, cituojama 2011 m. sausio 11 d. leidinyje *Intellectual Property Watch*, straipsnis *The 2011 drug patent 'cliff' and the evolution of IP evaluation – straipsnį parengė Liza Porteus Viana*.

⁶ Šaltinis: 2009 m. *Eurobrand* tyrimas, *Country Review*, <http://study.eurobrand.cc>.

⁷ Šaltinis: Eurostatas.

⁸ Programinės įrangos ir duomenų bazių kūrimas neabejotinai labiausiai prisideda prie autorių teisių pramonės augimo ir sudaro beveik ketvirtadalį šios pramonės apyvartos.

⁹ Remiantis Europos leidėjų asociacijų federacija, knygų leidybos sektoriuje visu etatu dirba 135 000 žmonių; šio sektoriaus indėlis į ES BNP sudaro apie 24 mlrd. EUR.

¹⁰ Remiantis Tarptautine fonografijos pramonės federacija (IFPI), bendra ES muzikos įrašų rinkos vertė yra apie 6 mlrd. EUR. Muzikos įrašų rinka sudaro apie penktadalį visos muzikos rinkos, kurios vertė siekia beveik 30 mlrd. EUR.

¹¹ Kino filmų kūrimas, platinimas ir rodymas, taip pat vaizdajuosčių nuoma ir pardavimas sudaro apie 10 % autorių teisių apyvartos. Audiovizualinė pramonė Europoje per metaus pagamina per 1 100 filmų, šioje šakoje dirba per 1 mln. žmonių. Šaltinis: 2010 m. KEA tyrimas „Daugelyje teritorijų galiojančių garso ir vaizdo kūrinių licencijų išdavimas Europos Sąjungoje“.

¹² 2010 m. Europos konkurencingumo ataskaita, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, SEC(2010) 1276 galutinis.

naudojamos per 90 % visame pasaulyje parduodamų mobiliųjų telefonų, licencijavimo srityje. Daug Europos įmonių šiuo metu didelę pajamų dalį gauna licencijuodamos savo intelektinės nuosavybės portfelius.

Pagreičio išlaikymas

INT ekonominis potencialas vis labiau priklauso nuo daugybės INT savininkų gebėjimo bendradarbiauti ir licencijuoti technologijas, produktus ir kūrybinį turinį ir pasiūlyti vartotojams naujus produktus ir paslaugas. Kad keliose vietovėse būtų galima internetu teikti muzikos paslaugas, reikia atlikti daug sudėtingų patvirtinimo procedūrų. Todėl reikalinga vientisa ir darni INT teisinė sistema. INT teisės aktai turėtų būti suprantami kaip valdymo priemonė, kuria reguliuojami ir optimizuojami trijų pagrindinių dalyvių – kūrėjų, paslaugų ir turinio teikėjų ir vartotojų – ryšiai. Tad INT politika turėtų būti pagrįsta veiksmingais teisės aktais, kuriais būtų numatytas kuo veiksmingesnis INT valdymas ir kartu nustatytos teisingos paskatos kūrybai ir investicijoms, naujoviškiems verslo modeliams, būtų skatinama kultūrų įvairovė ir kuo platesnė kūrinių sklaida, siekiant užtikrinti naudą visai visuomenei.

Europa turi tapti pasaulio lydere naujoviškų licencijavimo sprendimų, skirtų sklandžiam naudojimuisi novatoriškais technologiniais, žinių ir kultūros produktais užtikrinti, sektoriuje. Veiksmingos INT sistemos privalumais turėtų turėti galimybę naudotis visi dalyviai, nepriklausomai nuo jų dydžio. Mažosios ir vidutinės įmonės turėtų būti pasirengusios pasinaudoti INT tokiu pačiu mastu kaip ir didžiausi vidaus rinkos dalyviai. INT sistemoje taip pat turėtų būti numatytos paskatos, būtinos visų kūrybinių sektorių klestėjimui, taip padedant užtikrinti didelę kultūros prekių, paslaugų bei raiškos įvairovę.

Atsakymas – bendroji rinka

ES INT sistemos susiskaidymas turi poveikio Europos ekonomikos augimui, darbo vietų kūrimui ir konkurencingumui. Licencijavimo operacijos yra brangios, sudėtingos, o kūrėjai, naudotojai ir vartotojai susiduria su teisiniu netikrumu. Tai viena iš priežasčių, kodėl ES neišnaudotas visas e. prekybos potencialas ir kodėl dažnai tik didžiausi dalyviai gali laikytis taisyklių ir iš tiesų pasinaudoti bendrosios rinkos privalumais. Didelės operacijų sąnaudos neskatina naujovių ir kūrybos. Novatoriškoms MVĮ sunku pasinaudoti INT ir kurti INT grindžiamas strategijas. Neišnaudojamas visas kultūros prekių ir paslaugų platinimo potencialas.

Dėl spartėjančio technologinės pažangos tempo didėja spaudimas ir taikomoms taisyklėms, nes keičiasi produktų ir paslaugų gamyba, platinimas ir vartojimas. Europa ne visuomet užima pirmaujančias pozicijas naujų skaitmeninių paslaugų teikimo srityje. Pavyzdžiui, Europos kultūros paveldas skaitmeninamas siekiant užtikrinti internetinę prieigą, tačiau dėl šios srities teisinio sudėtingumo gali atsirasti žinių spragų, jei ši problema nebus sprendžiama.

Be to, INT užtikrinimas Europoje ir jos pasienyje išlieka netobulas. Šiuo metu dėl naujų technologijų kūrimo kyla problemų, susijusių su neteisėto saugomų kūrinių naudojimo prevencija. ES intelektinės nuosavybės užtikrinimo sistema dar nepritaikyta prie naujos skaitmeninės aplinkos. Apskritai svarstant ES politikos pritaikymą skaitmeninio amžiaus principams, turi būti kuriami ir vartotojams siūlomi patrauklūs ir prieinami būdai teisėtai naudotis skaitmeniniu turiniu, kartu numatant priemones INT užtikrinimui tobulinti. Be to, INT skatinimas ir apsauga nesibaigia ties ES sienomis. Šią problemą reikia skubiai spręsti atsižvelgiant į prekybos srautų globalizaciją, taip pat dėl to, kad INT yra vienas iš pagrindinių būdų ES konkurencingumui skatinti sparčiai augančios ekonomikos šalyse.

Pramoninės nuosavybės teisės ir konkurencijos teisės bendri tikslai – skatinti kūrybą, naujoves ir ekonomikos augimą. Gera INT apsauga ir jų užtikrinimas turėtų būti pagrįsti griežtu konkurencijos taisyklių taikymu, kad INT nebūtų piktnaudžiuojama, nes tai gali stabdyti inovacijas arba trukdyti naujiems dalyviams, ypač MVĮ, patekti į rinkas.

Pokyčiams valdyti reikalinga vizija

ES intelektinės nuosavybės sistemos valdymą reikėtų modernizuoti, siekiant visų pirma sumažinti operacijų sąnaudas ir jų sudėtingumą ir užtikrinti didesnę teisinę tikrumą, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Tai, be kita ko, reikštų aktyvesnę naudojimąsi naujomis technologijomis ir priemonėmis, kaip antai mašininio vertimo ir paieškos priemonėmis.

Reikėtų tinkamai suderinti teisių apsaugą ir įsigijimo galimybes, t. y. kurti sąžiningą tvarką, pagal kurią išradėjams bei kūrėjams būtų atlyginama ir jie būtų skatinami, kartu užtikrinant prekių ir paslaugų platinimą ir sklaidą, naudojimąsi kitomis pagrindinėmis teisėmis, kultūrų ir kalbų įvairovės išsaugojimą ir skatinimą. Kartu su INT valdymo konsolidavimu ir racionalizavimu turėtų būti tobulinamos vykdymo užtikrinimo priemonės ir ES, ir tarptautiniu lygmeniu.

3. PAGRINDINĖS POLITIKOS INICIATYVOS BŪSIMIEMS SUNKUMAMS ĮVEIKTI

3.1. Europos patentų sistemos reforma ir susijusios priemonės

3.1.1. Bendra patentinė apsauga

Dabartinė Europos patentų sistema yra sudėtinga, suskaidyta ir brangi. Europos patento patvirtinimas vien 13 valstybių narių gali kainuoti iki dešimties kartų brangiau už JAV patentą. Apskaičiuota, kad jei MVĮ šiuo metu nori įgyti arba išlaikyti patentinę apsaugą visose 27 ES valstybėse narėse 20 metų, per tą laiką įmonė turės išleisti 200 000 EUR; didžiąją šių išlaidų dalį sudarys vertimo išlaidos ir būtinų formalumų, atliekamų su nacionaliniais biurais, tvarkymo išlaidos.

Tačiau šiuo metu pagal tvirtesnio bendradarbiavimo sistemą siekiama sukurti bendrą patentinę apsaugą dvidešimt penkiose valstybėse narėse¹³. Tarybai patvirtinus sprendimą, kuriuo leidžiama tvirčiau bendradarbiauti¹⁴, Komisija pateikė įgyvendinimo priemonių pasiūlymus¹⁵. Ji kartu su Europos Parlamentu ir tvirčiau bendradarbiaujančiomis valstybėmis narėmis stengsis kuo greičiau priimti šias priemones. Bendru patentu apskritai siekiama užtikrinti, kad įmonės artimiausiu metu sutaupytų nemažai lėšų; jį taikant bus daug paprastesnės administracinės procedūros ir jo nebereikės tvirtinti nacionaliniu lygmeniu.

Be to, labai svarbios kuriamos mašininio vertimo sistemos, galinčios padėti sumažinti vertimo išlaidas ir užtikrinti, kad patentinė apsauga būtų prieinama bet kokio dydžio įmonėms. mašininį vertimą ne tik bus daugiau galimybių siekti patentinės apsaugos, bet bus lengviau gauti informacijos apie patentą įvairiomis kalbomis nuo pat prašymo pateikimo. Tai labai

¹³ COM(2010) 790 galutinis.

¹⁴ 2011 m. kovo 10 d. Tarybos sprendimas 2011/167/ES kuriuo leidžiama tvirčiau bendradarbiauti kuriant bendrą patentinę apsaugą, OL L 76, 2011 3 22, p. 53.

¹⁵ COM (2011) 215 galutinis ir COM (2011) 216 galutinis.

svarbu siekiant skleisti technologines žinias ir apskritai skatinti naujoves. Todėl Komisija teigiamai vertina ir remia patentų dokumentų mašininio vertimo programą, kurią 2010 m. įdiegė Europos patentų biuras. Siekiama, kad mašininį vertimą būtų galima taikyti valstybių, kurios yra pasirašiusios Europos patentų konvenciją, oficialiosioms kalboms, t. y. visomis oficialiosiomis ES kalbomis.

3.1.2. *Bendra patentų ginčų nagrinėjimo sistema*

Su patentais susijusius ginčus tenka spręsti skirtinguose nacionaliniuose teismuose. Dėl tokio susiskaidymo patentų savininkai patiria labai didelių išlaidų ir praranda daug laiko, o skirtingose valstybėse narėse gali būti priimti skirtingi sprendimai, dėl kurių atsiranda teisinis netikrumas.

Kuriant bendrą patentinę apsaugą turi būti pasirūpinta tinkama jurisdikcine tvarka, atitinkančia patentų sistemos naudotojų poreikius. Kad bendra patentinė apsauga būtų veiksminga, taikant tinkamą jurisdikcinę tvarką turėtų būti suteikta teisė patentų taikymą užtikrinti arba juos atšaukti visoje dalyvaujančių valstybių narių teritorijoje; kartu turėtų būti užtikrinti aukštos kokybės teismo sprendimai ir įmonių teisinis saugumas. Šiuo metu rengiama konkreti jurisdikcinė tvarka, atsižvelgiant ir į neseniai Europos Sąjungos Teisingumo Teismo paskelbtą nuomonę (A1/09) dėl susitarimo dėl Europos ir ES patentų teismo projekto suderinamumo su Sutartimis.

Naudojantis bendra patentų ginčų nagrinėjimo sistema, kuri būtų taikoma ir Europos patentų paketams, ir bendro galiojimo Europos patentams, gerokai sumažėtų bylinėjimosi išlaidos ir sutrumpėtų patentų ginčų sprendimo laikas, o naudotojams būtų užtikrintas didesnis teisinis tikrumas.

3.1.3. *INT valorizacijos priemonė*

Nematerialusis turtas gali sudaryti iki trijų ketvirtadalių įmonių turto vertės¹⁶, o intelektinės nuosavybės teisių finansinis matomumas ir poveikis toks, kad intelektine nuosavybe grindžiamos operacijos įgauna vis didesnę svarbą. Dėl to įmonės turi užtikrinti tinkamą tokio nematerialaus turto, pvz., patentų, prekių ženklų ir autorių teisių, valdymą.

2011 m. vasario mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadose Komisija paraginta išnagrinėti galimybes nustatyti intelektinės nuosavybės teisių valorizacijos priemonę Europos lygiu, visų pirma siekiant sudaryti palankesnes sąlygas MVĮ patekti į žinių rinką. Šiuo atveju valorizacija yra susijusi su nematerialiojo turto apskaitinės vertės nustatymu, taip pat su galimybe užtikrinti didesnę INT vertę ir lengviau užsitikrinti finansavimą.

Siekdama šį klausimą nuodugniai išnagrinėti, Komisija pradėjo išsamią analizę, kurią rengiant bus suburta ekspertų grupė ir parengta galimybių studija. Atlikus analizę bus žinoma bendra padėtis, o Komisijai bus lengviau svarstyti, kaip nustatyti INT valorizacijos priemonę, pvz., naujovišką europinės INT žinių rinkos platformą perdavimui ir prekybai palengvinti. Iki 2011 m. pabaigos Komisija pateiks ataskaitą Europos Vadovų Tarybai.

¹⁶ Žr. 2 punktą ir 5 išnašą.

3.2. Europos prekių ženklų sistemos modernizavimas

Nacionaliniu lygmeniu prekių ženklų registracija ES valstybėse narėse suvienodinta beveik prieš 20 metų¹⁷, o Bendrijos prekės ženklas nustatytas prieš 15 metų¹⁸. Akivaizdu, kad prekių ženklų sistema Europoje taikoma sėkmingai. Tai rodo ir gauti nauji duomenys apie 2010 m. pateiktas Bendrijos prekių ženklų paraiškas (per 98 000), o 2011 m. numatoma gauti milijoninę paraišką nuo Bendrijos prekės ženklo sukūrimo 1996 m. Vis dėlto suinteresuotosios šalys vis dažniau reikalauja greitesnių, kokybiškesnių, paprastesnių prekių ženklų registracijos sistemų, kurios labiau derėtų, būtų patogesnės, viešai prieinamos ir atitiktų technologinę pažangą. Kad šie reikalavimai būtų patenkinti, Europos prekių ženklų sistema reikia atnaujinti ir pritaikyti prie interneto amžiaus poreikių.

2009 m. Komisija pradėjo visapusišką prekių ženklų sistemos bendro veikimo Europoje vertinimą. Remdamasi šiuo vertinimu ir poveikio vertinimu, 2011 m. paskutinį ketvirtį Komisija pateiks pasiūlymus keisti Reglamentą dėl Bendrijos prekių ženklo ir Direktyvą dėl prekių ženklų.

Persvarstymo tikslas – atnaujinti sistemą tiek ES, tiek nacionaliniu lygmeniu, kad ji taptų veiksmingesnė, našesnė ir nuoseklesnė. Ypatingas dėmesys bus skiriamas galimybei 1) supaprastinti ir paspartinti registracijos procedūrą, atsižvelgiant į elektroninio amžiaus poreikius; 2) užtikrinti didesnę teisinę tikrumą, pvz., iš naujo apibrėžiant, kas gali sudaryti prekės ženklą. 3) išaiškinti su prekių ženklais susijusių teisių taikymo sritį, *inter alia*, dėl prekių, kurioms ES muitų teritorijoje taikomi skirtingi režimai; 4) numatyti Alikantėje įsikūrusios Vidaus rinkos derinimo tarnybos (OHIM) ir nacionalinių prekių ženklų tarnybų tvirtesnio bendradarbiavimo sistemą, siekiant suvienodinti administracinę praktiką ir kurti bendras priemones, pvz., atveriančias daugiau galimybių vykdyti prioritetines paieškas, ir prižiūrėti, kad į registrą nepatektų neteisėtai užregistruoti prekių ženklai; 5) direktyvą labiau suderinti su reglamentu, visų pirma toliau vienodinant atsisakymo registruoti teisinį pagrindą Europos lygmeniu, ir 6) direktyvos ir reglamento nuostatas, susijusias su atsisakymu registruoti ir su galimybe naudoti paraleliai, suderinti su geografinių nuorodų taisyklėmis.

Bet kuriuo atveju bet koks Komisijos pasiūlytas Reglamento dėl Bendrijos prekių ženklo pakeitimas derės su bendrosios rinkos koncepcija ir bus išlaikytas intelektinės nuosavybės teisės bendrumo principas.

3.3. Nuoseklios autorių teisių sistemos kūrimas bendrojoje skaitmeninio turinio rinkoje

Internetas yra erdvė be sienų, tačiau ES interneto rinkas vis dar skiria daugybė kliūčių. Europai vis dar būdinga nacionalinių interneto rinkų įvairovė; be to, pasitaiko atvejų, kai europiečiai bendrojoje skaitmeninio turinio rinkoje negali internetu pirkti autorių teisėmis saugomų kūrinių arba paslaugų. Dėl technologijų, sparčiai kintančių skaitmeninio verslo modelių ir didėjančio internetinių vartotojų autonomiškumo reikia nuolat vertinti, ar esamomis autorių taisyklėmis nustatytos teisingos paskatos ir ar teisių savininkai, teisių naudotojai ir vartotojai gali pasinaudoti šiuolaikinių technologijų teikiamomis galimybėmis.

¹⁷ 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/95/EB valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti, OL L 299, 2008 11 8, p. 25.

¹⁸ 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo, OL L 78, 2009 3 24, p. 1.

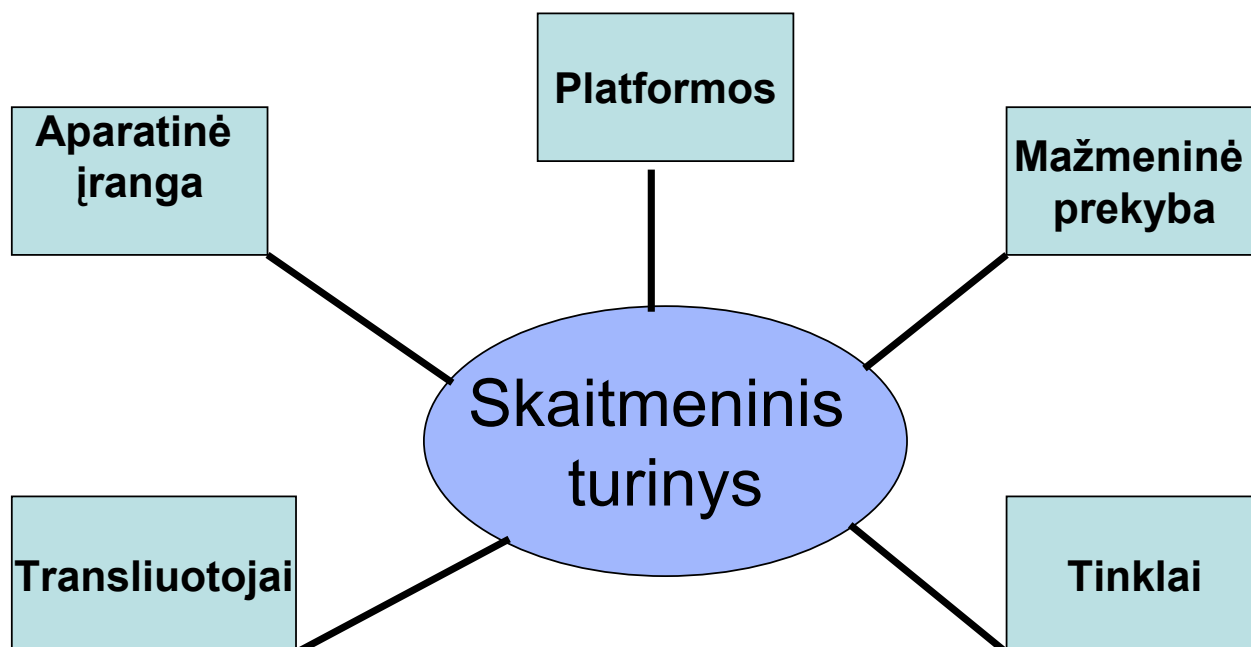
Autoriai ir kūrėjai tikisi teisingo atlygio už naudojamą jų kūrinius – knygomis, laikraščių straipsniais, garso įrašais, pasirodymais, filmais ir nuotraukomis. Tas pats pasakytina ir apie leidėjus ir prodiuserius, kurie teikia investicijas kūriniams kurti ir platinti. Turint tinkamą autorių teisių aplinką, bendroje skaitmeninio turinio rinkoje užtikrinančią lengvesnį kūrinių licencijavimą ir platinimą, būtų galima tikėtis, kad autorių ir kūrėjų pajamos augs.

Jei Europa nori visapusiškai pasinaudoti naujų technologijų ir skaitmeninės rinkos teikiamomis galimybėmis, būtina turėti europinę valdymo sistemą kūrėjų, komercinių naudotojų ir vartotojų santykiams valdyti. Europa turi kurti autorių teisių licencijavimo paslaugas, susietas su žiniatinklio programomis ir priemonėmis, dinamiškoms kultūros ir kūrybinės pramonės šakoms paremti, kad milijonams Sąjungos piliečių, kad ir kurioje valstybėje narėje jie gyventų, nekiltų sunkumų teisėtai naudotis ir dalytis publikuojamomis žiniomis ir pramogomis. Šiam tikslui pasiekti bus siūlomos kelios toliau išdėstytos Komisijos iniciatyvos.

3.3.1. Europos autorių teisių valdymas ir administravimas

Nepriklausomai nuo naudojamos technologijos, autorių teisių reformos vidaus rinkoje turėtų būti vykdomos priimant veiksmingus teisės aktus kuo veiksmingesniam naudojimuisi autorių teisėmis užtikrinti, numatant tinkamas paskatas kūrybai ir investicijoms, naujoviškiems verslo modeliams ir kūrinių sklaidai. Jos turėtų padėti skatinti kūrinių repertuaro, kuriuo galėtų naudotis visi Europos Sąjungos vartotojai, plėtrą. Reikėtų pašalinti trūkumus, susijusius su tuo, kad tam tikrose valstybėse narėse vartotojai negali naudotis internetinėmis paslaugomis; tam būtina sukurti stabilią ES lygmens autorių teisių valdymo sistemą, pritaikytą prie naujų verslo modelių.

Nauji verslo modeliai

Europos internetinės autorių teisių licencijavimo sistemos sukūrimas būtų didelė paskata teikti teisinį pasiūlymą, susijusį su visoje ES saugomomis kultūros prekėmis ir paslaugomis¹⁹. Naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis būtų galima praplėsti tarpvalstybinių internetinių paslaugų asortimentą arba net sukurti naujų paslaugų, kuriomis būtų galima naudotis visoje Europoje²⁰.

Todėl 2011 m. Komisija pateiks pasiūlymus kurti kolektyvinio autorių teisių administravimo teisinį pagrindą, kad būtų galima teikti europines licencijas ir daugeliui regionų skirtas licencijas. Kuriant kultūros prekių ir paslaugų skaitmeninę rinką, ypatingą dėmesį reikia skirti tarpvalstybiniam autorių teisių administravimui interneto aplinkoje; kita vertus, nereikėtų pamiršti kitų bendrai administruojamų teisių valdymo struktūrų.

Nauja sistema turėtų būti nustatytos bendros valdymo, skaidrumo ir veiksmingos priežiūros taisyklės, apimančios bendrai administruojamus pajamų srautus. Taikant aiškesnes autorių teisių licencijavimo ir pajamų paskirstymo taisykles, bus sudarytos vienodos sąlygos visiems dalyviams: teisių savininkams, kolektyvinio teisių administravimo organizacijoms, paslaugų teikėjams ir vartotojams.

Siekiant paskatinti kurti naujas internetines paslaugas, kurios aprėptų didesnę pasaulinio repertuaro dalį ir kuriomis galėtų naudotis daugiau Europos vartotojų, šia sistema turėtų būti sudaryta galimybė kurti Europos autorių teisių tarpininkavimo subjektus, kurie galėtų licencijuoti ir administruoti pasaulio muzikos repertuarą įvairiuose regionuose, kartu užtikrinant Europos kultūrų įvairovės plėtrą. Tam reikėtų įdiegti Europos teisių administravimo tvarką, kurią būtų įmanoma realiai taikyti ir kuri palengvintų tarpvalstybinį licencijavimą. Tarpvalstybiniam interneto paslaugų autorių teisių administravimui užtikrinti būtina turėti specialių žinių ir patirties, infrastruktūrą ir elektroninį tinklą. Turėtų būti numatytos priemonės užtikrinti, kad visi subjektai – teisių savininkai ir naudotojai – laikytųsi aukšto lygio paslaugų standartų ir kad nebūtų iškraipyta konkurencija.

Norint gerokai radikaliau keisti autorių teisių sistemą Europos lygmeniu, reikėtų parengti Europos autorių teisių kodeksą. Be kitų dalykų, tai galėtų apimti išsamų esamų ES autorių teisių direktyvų kodifikavimą, siekiant ES lygmeniu suderinti ir konsoliduoti garantijas, užtikrinamas autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis. Tai kartu sudarytų galimybę išnagrinėti, ar reikia ES lygmeniu derinti ir atnaujinti šiuo metu taikomas autorių teisių išimtis ir apribojimus, suteiktus Direktyva 2001/29/EB²¹. Todėl kodeksas galėtų padėti išaiškinti įvairių išimtinių teisių, kuriomis naudojasi teisių savininkai, ryšį ir išimčių bei apribojimų taikymą.

Komisija taip pat nagrinės galimybę pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 118 straipsnį kurti neprivalomą bendrą autorinę teisę, ir jos galimą poveikį bendrajai rinkai, teisių savininkams ir vartotojams.

¹⁹ Remiantis 2010 m. Tarptautinės fonografijos pramonės federacijos (IFPI) ataskaita muzikos klausimais, vienas Europos gyventojas skaitmeninei muzikai išleidžia vidutiniškai 2 EUR, o JAV ir Japonijos gyventojai – atitinkamai beveik 8 ir 7 EUR.

²⁰ *EMusic*, viena iš pirmaujančių paslaugų teikėjų, vykdo veiklą 27 valstybėse narėse ir turi 10 mln. įrašų katalogą. *iTunes* vykdo veiklą 15 valstybių narių, *7digital* ir *Vodafone* – 12 valstybių narių, *Nokia (OviMusic)* – 11 valstybių narių, *YouTube* – 10 valstybių narių, o *LastFM* – 9 valstybėse narėse: <http://www.pro-music.org/Content/GetMusicOnline/stores-europe.php>.

²¹ 2001 m. gegužės 22 d. Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, OL L167, 2001 6 22, p. 10

Šiuos klausimus reikia toliau nagrinėti ir vertinti. Nagrinėdama šiuos klausimus Komisija, be kita ko, palaikys dialogą su suinteresuotosiomis šalimis, kaip numatyta Europos skaitmeninėje darbotvarkėje, ir 2012 m. pateiks ataskaitą, visų pirma dėl to, ar reikia atnaujinti Direktyvą 2001/29/EB.

3.3.2. *Technologijų ir duomenų bazių valdymas*

Dėl interneto visuotinio paplitimo reikia skubiai tobulinti kolektyvinio licencijavimo praktiką. Technologijos gali suteikti galimybę priimti įvairių pragmatiškų sprendimų, kaip autorių teisių licencijavimą pritaikyti prie interneto aplinkos, ir padėti paskirstyti bendrai administruojamų pajamų srautus. Atsižvelgdama į tai, Komisija remia priemones paprastesnei ir veiksmingesnei prieigai prie autorių teisėmis saugomų kūrinių užtikrinti naudojant naujoviškas licencijavimo technologijas, licencijavimo infrastruktūrą sertifikavimą, nustatant faktinio naudojimosi duomenis ir jais keičiantis, taip pat tvarkant elektroninius duomenis. Ji skatins ir remia įvairių suinteresuotųjų šalių vykdomus projektus standartizuotai automatinio ir integruoto teisių administravimo infrastruktūrai kurti²². Naudojant sąveikias interneto duomenų bazes turėtų būti galima lengviau nustatyti teisių savininkus ir skatinti licencijavimo infrastruktūros kūrimą. Pavyzdžiui, norint visoje Europoje palengvinti tarpvalstybinį licencijavimą ir honorarų paskirstymą atitinkamiems teisių savininkams, labai svarbu vienoje patikimoje duomenų bazėje kaupti tikslią informaciją apie muzikos kūrinių autorių nuosavybės teises ir leisti ja naudotis; be to, taip bus lengviau licencijuoti Europos autorių repertuarą užsienyje ir gražinti atitinkamą honoraro dalį Europos autoriams. Tokia informacija turėtų būti vieša; ji naudotojams užtikrintų skaidrumą ir palengvintų licencijavimą.

3.3.3. *Naudotojų kuriamas turinys*

Atsižvelgiant į sparčią socialinių tinklų ir socialinės žiniasklaidos interneto svetainių, kurios priklauso nuo galutinių naudotojų sukuriama ir įkeliamu turinio (tinklaraščiai, prenumeruojamieji garso bei vaizdo įrašai, naudotojų bendrai tvarkomi tinklalapiai (wiki), įvairios formos turinio skelbimo priemonės (angl. *mash-ups*), rinkmenų ar vaizdo įrašų mainų programos), plėtrą, ypatingas dėmesys bus skiriamas galimybėms, susijusioms su naudotojo sukurtu ar parengtu turinio tvarkymu²³. Laikydamosi savo bendros pozicijos, Komisija remia atsakingą naudojimąsi, kartu užtikrinant, kad naudotojai galėtų naudotis visais naujų interaktyvių internetinių paslaugų privalumais.

Vis geriau suvokiama, kad reikia ieškoti sprendimų, kaip galutiniai naudotojai savo kūriniuose galėtų lengviau ir prieinamiau naudoti trečiosios šalies turinį, kurio autorių teisės saugomos. Naudotojams, autorių teisėmis saugomą medžiagą naudojantiems savo kūriniuose, kurie talpinami internete, turi būti sudaryta galimybė naudotis paprasta ir veiksminga leidimų sistema. Tai ypač aktualu neprofesionaliems naudotojams, kurių turinys sukuriamas nekomerciniais tikslais, tačiau kuriems vis tiek taikomos sankcijos dėl autorių teisių

²² Be kita ko, tai iniciatyvos, susijusios su Pasaulinio repertuaro duomenų bazės (angl. *Global Repertoire Database, GRD*) ir automatinio prisijungimo prie turinio protokolo (angl. *Automated Content Access Protocol, ACAP*) kūrimu. Komisija jau remia kuriamus prieinamus informacijos apie teises ir nežinomų autorių kūrinių registrus (angl. *Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works, ARROW*), skirtus nustatyti teisių savininkus ir išsiaiškinti kūrinių teisių statusą, pvz., ar tai nežinomų autorių kūriniai arba ar tais kūrinių nebeįrašoma.

²³ Šis klausimas jau buvo iškeltas Komisijos žaliwoje knygoje „Autorių teisės žinių ekonomikoje“ ir vėlesniame analogiško pavadinimo komunikate (atitinkamai COM(2008) 466 ir COM(2009) 532). Prieita prie išvados, kad šį klausimą reikia toliau analizuoti.

pažeidimų, jei jie įkelia medžiagą be autorių teisių savininkų sutikimo. Atėjo metas, remiantis įtvirtintomis autorių teisėmis, atsakingai tarpininkauti tarp teisių savininkų ir turinio naudotojų. Toliau nagrinėdama šį klausimą, Komisija pasinaudos ir ryšiais su visomis suinteresuotosiomis šalimis, o visų pirma su visomis suinteresuotosiomis šalimis palaikys dialogą, siekdama rasti kompromisą, t. y. kad būtų deramai užtikrintos turinio kūrėjų teisės ir kad kartu būtų atsižvelgiama į naujas raiškos formas.

3.3.4. *Mokesčiai už kopijavimą asmeniniam naudojimui*

Siekiant tinkamo vidaus rinkos veikimo, mokesčius už kopijavimą asmeniniam naudojimui taip pat reikia pritaikyti prie laisvo prekių judėjimo, kad prekėmis, kurioms tokie mokesčiai taikomi, būtų galima sklandžiai prekiauti tarpvalstybiniu mastu²⁴. Bus dedama gerokai daugiau pastangų siekiant paskatinti suinteresuotąsias šalis sudaryti susitarimą, pagrįstą Komisijai tarpininkaujant 2009 m. parengto susitarimo memorandumo rezultatais. 2011 m. bus paskirtas aukšto lygio nepriklausomas tarpininkas, kuris nagrinės mokesčių nustatymo metodikos derinimo ir mokesčių administravimo gerinimo galimybes: visų pirma, kokios rūšies įrangai taikomi mokesčiai, tarifų normų nustatymas ir įvairių nacionalinių sistemų sąveikumas atsižvelgiant į tarpvalstybinį įvairialypės mokesčių sistemos poveikį vidaus rinkai. Visų suinteresuotųjų šalių bendros pastangos sprendžiant likusias problemas turėtų sudaryti pagrindą iki 2012 m. imtis nuoseklių teisėkūros veiksmų ES lygmeniu.

3.3.5. *Prieiga prie Europos kultūros paveldo ir žiniasklaidos įvairovės skatinimas*

Kuriant žinių ekonomiką labai svarbu sudaryti geresnes turtingo Europos kultūros ir intelektualinio paveldo išsaugojimo bei sklaidos galimybes ir skatinti kurti Europos skaitmenines bibliotekas. Reikia naujoviškų licencijavimo sprendimų nuosekliai dalijimuisi žiniomis ir kultūra skatinti, kad akademinės institucijos, įmonės, tyrėjai ir privatūs asmenys galėtų teisėtai naudotis autorių teisėmis saugoma medžiaga, o autoriams, leidėjams ir kitiems kūrėjams būtų atlyginama už jų kūrinių naudojimą. 2011 m. Komisija ketina dvejopai skatinti skaitmeninį ir kartu suteikti galimybę naudotis Europos kultūros įstaigų (bibliotekų, muziejų ir archyvų) kolekcijomis. Viena vertus, būtų skatinamos kolektyvinio licencijavimo programos, susijusios su kūriniiais, kurie tebėra saugomi autorių teisėmis, tačiau neaprejami rinkoje (kūriniai, kuriais nebeprekiuojama). Kita vertus, būtų taikoma Europos teisinė sistema, skirta nežinomų autorių kūriniams identifikuoti ir sudaryti galimybę jais naudotis²⁵. Šias dvi iniciatyvas sėkmingai įgyvendinus, bus sparčiau kuriama Europos skaitmeninė biblioteka *Europeana*²⁶ – internetinė platforma, kuria naudodamiesi piliečiai turės galimybę naudotis įvairiu gausiu Europos kultūros paveldu.

Komisija taip pat yra įsipareigojusi toliau su valstybėmis narėmis kurti perspektyvius sprendimus, kad milijonams regėjimo problemų turinčių asmenų netrūktų knygų. Šiuo metu tik labai nedidelė leidinių dalis yra jiems prieinamos formos, pvz., Brailio raštu, stambiais rašmenimis arba įgarsinta. Komisija neseniai tarpininkavo rengiant susitarimo

²⁴ Mokesčiai taikomi įrašymo įrangai ir neįrašytoms įrašų laikmenoms kai kuriose valstybėse narėse, kuriose teisės aktais numatytos išimties dėl kopijavimo asmeniniam naudojimui. Remiantis *Econlaw* (2007 m.), skaitmeninių prietaisų ir laikmenų atžvilgiu 2006 m. Europos Sąjungoje surinkta 453 mln. EUR mokesčių už kopijavimą asmeniniam naudojimui.

²⁵ Kūriniai, kuriais nebeprekiuojama, skiriasi nuo nežinomų autorių kūrinių tuo, kad pirmųjų autoriai arba leidėjai yra žinomi, tačiau jų nebegalima įsigyti tradiciniais arba naujais elektroninės prekybos kanalais. Nežinomų autorių kūrinių atveju nėra žinomas autorius arba, net jei žinomas, jo negalima rasti.

²⁶ <http://www.europeana.eu/portal/>.

memorandumą²⁷ (pasirašytas 2010 m. rugsėjo mėn.), skirtą palengvinti tarpvalstybinį keitimąsi specialios formos kūriniais ir sudaryti regėjimo problemų turintiems asmenims galimybę jais naudotis. Susitarimo memorandume nustatyta patikimų tarpininkų, kurių užduotis – internetu į užsienį pateikti specialios formos medžiagą, sistema. Komisija toliau bendradarbiaus su suinteresuotosiomis šalimis, kad visose valstybėse narėse būtų sukurtas patikimų tarpininkų tinklas. Tai suteiks galimybę sklandžiai ir saugiai visoje ES teikti specialios formos medžiagą. Susitarimo memorandume nustatyta sistema bus kasmet peržiūrima siekiant nustatyti, ar iš tiesų tarpvalstybiniu mastu specialios formos medžiaga keičiamasi aktyviau ar reikia imtis papildomų veiksmų.

Žurnalistai yra autoriai, ir jų darbas yra svarbus ne tik todėl, kad jie praneša, komentuoja ar interpretuoja tai, kas vyksta aplink mus, bet ir todėl, kad spaudos laisvė leidžia teigti, kad Europa yra pliuralistinė ir demokratinė visuomenė. Todėl siekiant užtikrinti, kad žurnalistika liktų nepriklausoma, kokybiška ir profesionali, būtina saugoti žurnalistų autorių teises ir užtikrinti, kad jie ir toliau galėtų pareikšti nuomonę, kaip gali būti naudojami jų darbai. Leidėjams tenka svarbus vaidmuo, susijęs su rašytojų, žurnalistų, tyrėjų, mokslininkų, fotografų ir kitų kūrėjų darbų platinimu. Todėl svarbu užtikrinti žurnalistų ir leidėjų teises, susijusias su jų kūriniais naudojimu internete, ypač atsižvelgiant į naujų apibendrinimo paslaugų augimą. Komisija toliau nagrins šiuos klausimus atsižvelgdama į naujus teisinius ir techninius pokyčius.

Atvira prieiga, kaip būdas užtikrinti kuo didesnę tyrimo rezultatų sklaidą, yra palyginti naujas reiškinys. Yra įvairių būdų atvirai prieigai užtikrinti, visų pirma atvirąją prieigą pagrįsta leidyba (pvz., atvirosios prieigos žurnalai) ir pačių autorių vykdomas kūrinių archyvavimas institucinėse arba teminėse saugyklose. Mokslo bendruomenė jau plačiai pripažino, kad atvira prieiga gali padėti didinti žinių prieinamumą, todėl šiuo metu toliau atliekama analizė²⁸.

3.3.6. *Atlikėjų teisės*

Komisija yra įsipareigojusi užtikrinti, kad būtų atlyginama už visų formų kūrybą. Šiais laikais, kai naudojami įvairialypiai formatai, dažnai atsitinka taip, kad atlikėjai, įskaitant profesionalius atlikėjus, nėra deramai pripažįstami ir jiems nėra tinkamai atlyginama už kūrybinę indėlį į meno kūrinį. Vienas iš būdų užtikrinti kūrėjams sąžiningas ir vienodas sąlygas – užtikrinti, kad muzikos atlikėjų apsaugos laikotarpis būtų geriau suderintas su autorių apsaugos laikotarpiu. Komisija tokį pasiūlymą²⁹ pateikė ir tikisi, kad jis labai greitai bus priimtas. Šio pagal Komisijos bendrą autorių teisių politiką teikiamo pirminio pasiūlymo naudą pajus ir prodiuseriai, nes padidėjus pajamoms (visų pirma dėl interneto) jie galės paremti naujus talentus ir bus suinteresuoti investuoti į naujus muzikinius kūrinius.

²⁷ http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/copyright-infso/copyright-infso_en.htm#otherdocs.

²⁸ Europos skaitmeninėje darbotvarkėje (23 psl.) pabrėžiama, kad žinių perdavimas turėtų būti veiksmingai valdomas ir remiamas tinkamomis finansinėmis priemonėmis, o viešosiomis lėšomis finansuojamų mokslinių tyrimų rezultatai turėtų būti plačiai skleidžiami laikantis atviro mokslinių duomenų ir dokumentų skelbimo tvarkos. Komunikate „Inovacijų sąjunga“ skelbiama, kad Komisija skatins suteikti galimybę susipažinti su valstybės finansuojamų mokslinių tyrimų rezultatais ir sieks, kad laisva prieiga prie publikacijų, susijusių su pagal ES mokslinių tyrimų bendrąsias programas finansuojamais projektais, taptų visuotinai taikomu principu (20 įsipareigojimas).

²⁹ COM(2008) 464 galutinis.

3.3.7. Audiovizualiniai kūriniai

Sudarius tinkamas sąlygas sklandiems, lengvesniems ir technologiniu požiūriu neutraliems tarpvalstybinio ir europinio licencijavimo sprendimams audiovizualiniame sektoriuje, turinio kūrėjams bus lengviau pasiūlyti Europos piliečiams platesnį turinio asortimentą. 2011 m. Komisija pradės konsultacijas dėl audiovizualinių kūrinių platinimo internetu, o 2012 m. planuoja apie tai parengti ataskaitą. Per konsultacijas bus aptariami autorių teisių klausimai, užsakomų vaizdo programų televizijos paslaugos, jų pateikimas kitomis priemonėmis, transliavimo paslaugų tarpvalstybinis licencijavimas, licencijavimo veiksmingumas ir Europos kūrinių populiarinimo aspektas. Audiovizualinių kūrinių autorių statusas ir jų naudojimas internetu gaunamų pajamų srutais bus aptartas ir audiovizualiniams klausimams skirtoje žaliojoje knygoje.

3.3.8. Menininkų teisė perparduoti

2011 m. Komisija pateiks ataskaitą apie Perpardavimo teisės direktyvą³⁰. Šiuo metu Komisija rengia viešas konsultacijas, siekdama išsiaiškinti su šios direktyvos įgyvendinimu susijusius įvairius klausimus, kaip antai: direktyvos poveikis vidaus rinkai, ES modernaus ir šiuolaikinio meno rinkos konkurencingumas, poveikis po direktyvos įsigaliojimo perpardavimo teisę pradėjus taikyti tose valstybėse narėse, kurios pagal nacionalinę teisę iki tol jos netaikė³¹, ir meninės kūrybos skatinimas.

3.4. Papildoma nematerialiojo turto apsauga

Dabartinius ES teisės aktus dėl INT apsaugos papildo nacionalinės taisyklės dėl tam tikros konkurencinės praktikos „ties įstatymo riba“, kurios dažnai yra pramoninės nuosavybės apsaugos ir kitų teisės sričių paribyje.

3.4.1. Komercinės paslaptys ir parazitinės kopijos

Vienas pavyzdys – komercinių paslapčių apsauga³². Komercinės paslaptys yra vertingas įmonės nematerialusis turtas, pvz., susijęs su technologija, verslo ar rinkodaros strategija, duomenų rinkiniais (pvz., klientų sąrašų) arba receptu. Valstybių narių teisinė tvarka ir ES teikiamos apsaugos lygis labai skiriasi.

Keletas valstybių narių turi konkrečias civilinės teisės nuostatas dėl komercinių paslapčių: Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Ispanija, Italija, Lenkija, Lietuva, Portugalija, Slovakija, Slovėnija, Švedija, Vokietija. Kai kurios iš jų papildomai taiko baudžiamąsias sankcijas. Tačiau nemažai valstybių narių neturi jokių konkrečių civilinės teisės nuostatų dėl komercinių paslapčių: Belgija, Kipras, Jungtinė Karalystė, Airija, Suomija, Liuksemburgas, Malta,

³⁰ 2001 m. rugsėjo 27 d. Direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai, OL L272, 2001 20 13, p. 32.

³¹ Kai kurioms valstybėms narėms iki 2012 m. sausio 1 d. galioja išimtis taikyti perpardavimo teisę mirusių menininkų kūriniams. Prekyba kūriniiais, kuriems taikoma paveldima perpardavimo teisė, keturis kartus viršija prekybą gyvų menininkų kūriniiais. Atsižvelgiant į tai, Komisijos ataskaita bus tiriamojo pobūdžio.

³² Komercinės paslaptys yra susijusios su praktine patirtimi, kuri nebuvo ar dar nebuvo užregistruota kaip pramoninės nuosavybės teisės, tačiau yra arba gali būti vertinga jos savininkui ir paprastai nėra viešai žinoma arba negali būti greitai viešai atskleista, ir kurios savininkas deramai stengėsi ją laikyti paslapyje.

Nyderlandai, Rumunija ir Prancūzija (nors Prancūzijos Intelektinės nuosavybės kodekse reglamentuojami kai kurie komercinių paslapčių aspektai). Vis dėlto komercines paslaptis galima, bent jau iš dalies, apsaugoti kitomis priemonėmis, pvz., taikant bendrą nesąžiningos konkurencijos draudimo nuostatą, deliktų teisę, darbo teisę ir baudžiamąją teisę.

Nevienoda apsauga yra dėl to, kad labai skiriasi nacionalinių teisės aktų nuostatos, susijusios su komercinių paslapčių apsaugos pobūdžiu ir apimtimi, taip pat dėl taikomų skirtingų žalos atlyginimo ir atitinkamų priemonių; todėl kai kurios įmonės, priklausomai nuo to, kurioje valstybėje jos vykdo veiklą, yra geriau pasirengusios informacija grindžiamai ekonomikai. Pastaraisiais metais pasitaikydavo vis daugiau mėginimų iš išorės šnipinėti komercines paslaptis³³, ypač dėl pažangių duomenų mainų ir interneto, be to, vis didesnis pavojus komercinėms paslaptims kyla pačiose įmonėse – remiantis privačiojo sektoriaus tyrimu, dėl darbuotojų įvykdytos slaptos informacijos vagystės patiriama dešimt kartų daugiau nuostolių, palyginti su netyčiniu informacijos praradimu³⁴. Tačiau kitomis aplinkybėmis komercinėms paslaptimis gali būti naudojamosi siekiant neatskleisti svarbios informacijos, kad konkurentams būtų sunkiau kurti naujoves ir vykdyti techninę plėtrą. Atsižvelgiant į šio klausimo sudėtingumą ir į įvairias galimas pasekmes, Komisija, prieš priimdama sprendimą dėl tolesnių veiksmų, turi viską apsvarstyti ir surinkti išsamių įrodymų.

Kita aktuali sritis – apsauga nuo parazitinių kopijų arba panašiai atrodančių gaminių³⁵. Parazitinės kopijos yra sukurtos taip, kad, nors ir būdamos panašios į esamus garsių prekių ženklų gaminius, turi tam tikrų skiriamųjų požymių, dėl kurių jų negalima laikyti klastotėmis. Jos gali klaidinti vartotojus, kurie pirkdami nekreipia daug dėmesio arba pakankamai gerai nežino prekės ženklo, kad pastebėtų skirtumus.

Siekdamos kovoti su šiuo reiškiniu, valstybės naudoja skirtingas sąvokas bei užtikrina skirtingus apsaugos lygius. Tad jei vienų valstybių narių (Austrijos, Vokietijos, Čekijos ir Ispanijos) teisės aktuose, taikomuose nesąžiningai konkurencijai, yra specialių nuostatų dėl parazitinių kopijų, kitose valstybėse narėse (Belgijoje, Danijoje, Suomijoje) parazitinių kopijų problema sprendžiama taikant visaapimančią arba bendrą nesąžiningos konkurencijos draudimo nuostatą. Dar kitų valstybių narių teisės aktuose, taikomuose nesąžiningai konkurencijai, nėra jokių parazitinėms kopijoms skirtų nuostatų, o tokie klausimai sprendžiami remiantis Civiliniu kodeksu, kuriame gali būti pateiktos konkrečios nuostatos (Italijoje) arba bendrai deliktinę atsakomybę reglamentuojančios nuostatos. Galiausiai Jungtinėje Karalystėje nėra nei teisės akto, taikomo nesąžiningai konkurencijai, nei specialių nuostatų dėl parazitinių kopijų, tad privalu taikyti komercinio klastojimo (angl. *tort of passing off*) pagrindą. Dėl to apsaugos veiksmingumas labai skiriasi.

Kad būtų užtikrinta komercinių paslapčių apsauga ir kovojama su konkurencine praktika „ties įstatymo riba“, pvz., parazitinių kopijų gamyba, Komisija ėmėsi veiksmų, kad nustatytų esamos nevienalytės teisinės sistemos ekonominį poveikį. Siekiant išanalizuoti faktinį tokios praktikos poveikį ekonomikai ir visuomenei, bus atliekamas išsamus išorės tyrimas ir

³³ Žr. pvz., Bundesministerium des Innern, Verfassungsschutzbericht 2009, http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/2010/vsb2009.pdf?__blob=publicationFile.

³⁴ *Forrester Consulting* (RSA ir Microsoft užsakymu atliktas tyrimas), „How Compliance and Collaboration Affect Enterprise Perceptions of Risk“, 2010 m. kovo mėn., galima rasti http://www.rsa.com/go/press/RSATheSecurityDivisionofEMCNewsRelease_4510.html.

³⁵ Kai kuriose jurisdikcijose vadinamos „aklomis imitacijomis“ (angl. *slavish imitations*).

rengiamos konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis. Komisija taip pat įvertins ekonominę naudą, susijusią su ES lygmens sprendimais šiose srityse.

3.4.2. *Ne žemėms ūkio produktų geografinės nuorodos*

Geografinės nuorodos – priemonė produkto kokybės ir jo geografinės kilmės ryšiui užtikrinti. Taip atveriamą galimybę nišų rinkodarai, prekės ženklo plėtrai ir reputacija grindžiamai rinkodarai.

Tačiau ne žemės ūkio produktams apsaugoti valstybės narės naudoja skirtingas teisinės sistemas (pvz., taikydamos konkurencijos ar vartotojų apsaugos teisę arba kolektyvinius ar sertifikavimo ženklus), ir tik trečdalis valstybių narių yra parengusios specialius teisės aktus, kuriais geografinės nuorodos laikomos specifine INT. Toks teisinės sistemos susiskaidymas gali turėti neigiamo poveikio vidaus rinkos veikimui. Be to, ne žemės ūkio produktų geografinių nuorodų apsauga taip pat yra svarbus klausimas su trečiosiomis šalimis vedant dvišales ir daugiašales derybas dėl prekybos.

Komisija netrukus inicijuos galimybių studiją, susijusią su ne žemės ūkio ir ne maisto produktų geografinėmis nuorodomis; joje bus nagrinėjamos visos susijusios teisės sritys. Visų pirma, bus atlikta valstybių narių esamų teisinių sistemų analizė, išsamiai įvertinti suinteresuotųjų šalių poreikiai ir galimas ne žemės ūkio produktų geografinių nuorodų apsaugos ekonominis poveikis. Remdamasi šio darbo rezultatais, surinkusi išsamių įrodymų ir viską apsvačiusi Komisija priims sprendimą dėl tolesnių veiksmų.

3.5. Aktyvesnė kova su prekių klastojimu ir piratavimu³⁶

Kurti INT pagrįstus produktus ir paslaugas gali būti sunku ir brangu, o juos kopijuoti ir dauginti – pigu. Organizuoti plataus masto INT pažeidimai tapo visuotiniu reiškiniu ir kelia susirūpinimą visame pasaulyje. Remiantis naujausiu (2009 m.) OECD tyrimu, apskaičiuota, kad tarptautinė prekyba suklastotomis prekėmis išaugo nuo kiek daugiau nei 100 mlrd. USD 2000 m. iki 250 mlrd. USD 2007 m.³⁷ OECD duomenimis, ši suma didesnė už maždaug 150 šalių BVP. Europos Komisijos paskelbtais duomenimis apie nacionalinių muitinių veiklą, užregistruotų atvejų, kai nustatyta prekių, įtariamai pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, padaugėjo nuo 26 704 2005 m. iki 43 572 2009 m., t. y. per penkerius metus padaugėjo daugiau negu 60 proc.³⁸

Dėl INT pažeidėjų ES kūrėjai netenka tinkamo atlygio, kyla kliūčių diegti naujoves, kenkiama konkurencingumui, mažinamas užimtumas, mažėja valstybės pajamos ir galbūt kyla grėsmė ES piliečių sveikatai ir saugai. Ekonomikos ir verslo tyrimų centro atliktame tyrime pabrėžiama, kad dėl nuostolių, susijusių su klastojimu ir piratavimu, ES BVP per metus gali

³⁶ Sąvoka „prekių klastojimas ir piratavimas“ turėtų būti suprantama kaip apimanti visų intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, kaip nurodyta Komisijos pranešime dėl Direktyvos 2004/48/EB 2 straipsnio, OL L94, 2005 4 13, p. 37.

³⁷ OECD, „Materialių prekių klastojimo ir piratavimo mastas“ (2009 m. lapkričio mėn. atnaujinta versija), http://www.oecd.org/document/23/0,3343,en_2649_34173_44088983_1_1_1_1,00.html.

³⁸ http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/index_en.htm.

sumažėti 8 mln. EUR³⁹. Prekių klastojimas labai pelningas organizuoto nusikalstamumo grupuotėms ir iškraipo vidaus rinką, nes skatina neteisėtą įmonių veiklą⁴⁰.

Siekdama spręsti šį klausimą, ES taiko civilinės teisės priemones, teisių savininkams leidžiančias užsitikrinti jų intelektualinės nuosavybės teises⁴¹, taip pat ES muitinių veiksmų reglamentą (EB) Nr. 1383/2003⁴², kuriuo leidžiama prie ES išorės sienų sulaikyti prekes, įtariamai pažeidžiančias INT teises, o 2009 m. įkūrė Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centrą⁴³. Pagrindiniai centro tikslai – rinkti ir teikti duomenis apie prekių klastojimo ir piratavimo padarinius ekonomikai bei visuomenei ir kurti nacionalinių institucijų ir suinteresuotųjų šalių atstovų platformą keistis idėjomis ir gerąja patirtimi.

Šių pirmųjų priemonių sėkmė rodo, kad ES eina teisingu keliu. Pirmuosius centro veiksmus teigiamai įvertino Europos Parlamentas, valstybės narės ir privačiojo sektoriaus suinteresuotieji subjektai. Tačiau tokia reakcija taip pat rodo, kad dabartinę veiklą reikia plėsti. Be to, 2010 m. gruodžio mėn. paskelbtoje Komisijos ataskaitoje apie Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvos taikymą⁴⁴ patvirtintas poreikis stiprinti esamą teisinę vykdymo užtikrinimo sistemą ir papildomai numatyti savanoriškus suinteresuotųjų šalių susitarimus. Galiausiai po ES muitinių veiksmų reglamento persvarstymo ir su juo susijusių 2010 m. vykusių viešųjų konsultacijų prieita prie išvados, kad teisės aktus reikėtų pakeisti siekiant išplėsti muitinio tikrinimo taikymo sritį ir siekiant išaiškinti tam tikras procedūras, kad būtų apsaugoti teisėti prekybininkų interesai.

3.5.1. Visuomenės informuotumas

Vartotojams dažnai trūksta informacijos apie INT vertę ir neigiamą klastojimo ir piratavimo poveikį ekonomikai ir visuomenei, taip pat apie galimą pavojų, susijusį su suklastotomis prekėmis⁴⁵. Todėl piliečių informavimas yra svarbus sėkmingos intelektualinės nuosavybės politikos vykdymo veiksnys. Europos Parlamentas taip pat paragino Komisiją, valstybes nares ir suinteresuotąsias šalis geriau informuoti vartotojus, ypač jaunimą, ir padėti jiems suvokti intelektualinės nuosavybės svarbą⁴⁶.

³⁹ CEBR (2000 m.), „Klastočių poveikis keturiems pagrindiniams Europos Sąjungos sektoriams“, Ekonomikos ir verslo tyrimų centras, Londonas.

⁴⁰ Žr. pvz., Europolas, „2011 m. OCTA. ES organizuoto nusikalstamumo grėsmės įvertinimas“, [http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_\(OCTA\)/OCTA_2011.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA_2011.pdf).

⁴¹ 2003 m. liepos 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1383/2003 dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektualinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustačius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises, OL L 196, 2003 8 2, p. 7.

⁴² 2004 m. balandžio 29 d. Direktyva 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo, OL L157, 2004 4 30, p. 16.

⁴³ Žr. 2009 m. rugsėjo 11 d. Komunikatą „Didesnė intelektualinės nuosavybės teisių apsauga vidaus rinkoje“, COM (2009) 467.

⁴⁴ COM (2010) 779, http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/directives_en.htm.

⁴⁵ 2009 m. MARKT generalinio direktorato atliktas *Eurobarometro* tyrimas (http://ec.europa.eu/public_opinion/) parodė, kad tik nuo 55 % (LT ir DK) iki 84 % (FR) vartotojų žino, kad egzistuoja klastojimui ir piratavimui taikomos ES taisyklės. Toks informuotumo lygis gerokai mažesnis nei kitose politikos srityse. Be to, atlikus tyrimą paaiškėjo, kad vienas iš penkių ES piliečių bent kartą pats to nežinodamas yra nusipirkęs suklastotą produktą.

⁴⁶ 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento rezoliucija, 2009/2178(INI).

Todėl Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su Europos Parlamentu ir suinteresuotosiomis šalimis, imsis atitinkamų visuomenės informavimo kampanijų rėmimo veiksmų. Siekti šio tikslo turėtų padėti ir Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centras.

3.5.2. *Tvaresnė Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centro struktūra ir naujos užduotys*

Norint įveikti sunkumus, reikia turėti svarių įrodymų apie problemos mastą, daugiau žinių apie suklastotų ir piratinių prekių kilmę, jų platinimo kanalus, taip pat įvairius šio proceso dalyvius. Be to, dėl greitai kintančių tendencijų, ypač interneto srityje, suinteresuotosios šalys ir valstybės administracijos turi geriau bendradarbiauti.

Todėl Komisija siūlo išplėsti šiuo metu Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centrui patikėtas užduotis. Ateityje įgyvendinant šias užduotis turėtų būti planuojamos ir rengiamos visuomenės informavimo kampanijos; vykdymo užtikrinimo institucijoms teikiamos mokymo priemonės; tiriamos naujoviškos vykdymo užtikrinimo ir aptikimo sistemos, kurios leistų kuo novatoriškiau ir patraukliau teisėtai siūlyti prekes ir paslaugas, o kartu leistų užtikrinti kuo veiksmingesnę kovą su klastojimu ir piratavimu (pvz., diegiant atsekamumo sistemas), ir koordinuojamos tarptautinio bendradarbiavimo pastangos, susijusios su tarptautinių organizacijų ir trečiųjų valstybių pajėgumo didinimu. Tad centrui bus reikalinga tvaresnė struktūra, susijusi su praktine patirtimi, ištekliais ir technine įranga. Todėl centro užduotis reikėtų patikėti Vidaus rinkos derinimo tarnybai, kuriai atitinkamai turėtų būti suteikti įgaliojimai veiklai, susijusiai su visų rūšių INT.

Tokiomis aplinkybėmis tarnyba taip pat pagerins kasdienį vykdymo užtikrinimo institucijų bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą su privačiomis suinteresuotosiomis šalimis, nes, be kita ko, bus kuriami nauji elektroninės informacijos mainai ir išankstinio išspėjimo apie suklastotus ir piratinius gaminius sistema. 2010 m. Komisija paskelbė išorės tyrimo, kurį atliekant nustatytos turimos IT sistemos, kurias būtų galima panaudoti tokiam tinklui kurti, rezultatus⁴⁷. Šis tyrimas taps pagrindu tolesnėms konsultacijoms ir vertinimams ieškant taupių sprendimų, taip pat sąveikai su esamomis sistemomis ir vykdomais projektais užtikrinti; tokio elektroninio tinklo koncepciją numatoma pateikti iki 2012 m. pabaigos. Tinklas turėtų būti eksploatuojamas laikantis visų ES duomenų apsaugos teisės aktų reikalavimų.

3.5.3. *Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvos persvarstymas*

Paraleliai Komisija ketina 2012 m. pavasarį persvarstyti Direktyvą dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo. Iš neseniai paskelbtos ataskaitos apie Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvos taikymą⁴⁸ matyti, kad iš esmės sunkumai yra susiję su INT užtikrinimu skaitmeninėje aplinkoje. Komisija nustatys, kaip galima sukurti sistemą, kuri visų pirma padėtų veiksmingiau kovoti su INT pažeidimais internete. Bet kokiais pakeitimais turėtų būti siekiama su pažeidimais kovoti šalinant jų atsiradimo priežastis, todėl turėtų būti skatinama bendradarbiauti su tarpininkais, kaip antai interneto paslaugų teikėjais, ir kartu nenukrypstant nuo plataus masto politikos tikslų ir nepažeidžiami galutinių vartotojų interesai. Komisija užtikrins, kad priimant tokius pakeitimus būtų laikomasi visų pagrindinių teisių, pripažintų ES pagrindinių teisių chartijoje, ypač pagrindinių teisių į asmeninį gyvenimą

⁴⁷ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/documents_en.htm.

⁴⁸ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/directives_en.htm.

ir asmens duomenų apsaugą, taip pat saviraiškos bei informacijos laisvės ir veiksmingos teisinės gynybos teisės⁴⁹.

Kartu Komisija, remdamasi 2001 m. gegužės 4 d. suinteresuotųjų šalių pasirašytu susitarimo memorandumu⁵⁰, toliau nagrinės, kiek savanoriškomis priemonėmis, kuriomis naudotusi labiausiai su šiuo reiškiniu susiję suinteresuotieji subjektai (teisių savininkai, internetinės platformos ir vartotojai), galima sumažinti prekybą suklastotomis prekėmis, visų pirma internetu.

3.6. Tarptautinis INT aspektas

Išaugus tarptautinei prekybai išryškėjo tarptautinis INT aspektas. Globalizacija Europai atveria didžiules intelektinės nuosavybės teisėmis saugomų produktų, paslaugų ir praktinės patirties eksporto į trečiąsias valstybes ir prekybos galimybes. Kartu, atsižvelgiant į augantį intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų skaičių, reikia siekti sukurti patikimą pasaulinę vykdymo užtikrinimo strategiją, kuria nebūtų pažeistos pagrindinės teisės.

Europos Parlamento rezoliucijoje⁵¹ pažymėta, kad „didžiausias iššūkis vidaus rinkai yra kova su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais prie ES išorės sienų ir trečiosiose šalyse“.

Tai jau buvo pareikšta 2004 m. Komisijai rengiant „Intelektinės nuosavybės teisių vykdymo trečiosiose šalyse strategiją“⁵², kuri šiuo metu persvarstoma. Komisija taip pat yra įsipareigojusi užtikrinti INT politikos derėjimą su vystymosi politikos tikslais⁵³.

3.6.1. Daugiašalės iniciatyvos, įskaitant veiklos koordinavimą su tarptautinėmis organizacijomis

Siekdama geriau tarptautiniu mastu laikytis INT standartų, Komisija veiksmingai bendradarbiaus ir derins veiklą su trečiosiomis valstybėmis tarptautiniuose forumuose, visų pirma Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINA), Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) ir Konvencijos dėl naujų augalų veislių apsaugos (UPOV) veikloje, kuria siekiama pasaulio mastu gerinti INT apsaugą ir jų užtikrinimą. Ji padės skatinti technologijų inovacijas ir technologijų perdavimą bei sklaidą, siekdama užtikrinti abipusę naudą ir technologinių žinių kūrėjams, ir jų naudotojams ir taip prisidėti prie socialinės ir ekonominės gerovės; be to, ji padės derinti teises ir pareigas⁵⁴. Šiuo metu ES ir tarptautinių organizacijų veiksmai dažnai nebūna pakankamai koordinuojami, todėl ribojamas jų veiksmingumas⁵⁵.

⁴⁹ Intelektinės nuosavybės teisė kaip viena iš pagrindinių teisių pripažinta Chartijos 17 straipsnio 2 dalyje.
⁵⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/stakeholders_dialogues_en.htm#Sale.

⁵¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2010-0340>.

⁵² OL C129, 2005 5 26.

⁵³ Laikantis ES sutarties 21 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 208 straipsnio.

⁵⁴ 1994 m. Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, 7 straipsnis. Komisija visapusiškai rems įgyvendinamus 2011 m. gegužės 13 d. Stambule prisiimtus įsipareigojimus, kad būtų nustatytos visuomenės sveikatos apsaugai skirtos lankstumo priemonės ir ypač kad būtų sudaryta daugiau galimybių visiems gauti vaistų, taip pat kad besivystančioms šalims šioje srityje būtų teikiama pagalba, ir kad kartu būtų užtikrinta bet kokių lankstumo priemonių ir teisėtų teisių savininkų teisių pusiausvyra.

⁵⁵ Žr., pvz., Komisijos Prekybos generalinio direktorato užsakytą ADE tyrimą „Trečiųjų šalių intelektinės nuosavybės teisių gynimo strategijų vertinimas“, 2010 m. lapkritis, http://trade.ec.europa.eu/doclib/cfm/doclib_section.cfm?sec=180&langId=en.

Dalyvaudama Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) veikloje, Komisija ir toliau sieks, kad kuo daugiau šalių ratifikuotų 1996 m. PINO interneto srities sutartis ir jas tinkamai įgyvendintų nacionalinėje teisėje. Taip pat bus dedama daugiau pastangų siekiant parengti tinkamas priemones autorių teisių sistemų veikimui vertinti. Komisija rems veiksmus, skirtus kovoti su pasauliniu signalų piratavimu ir piratinių transliavimo signalų pertransliavimu internetu. Komisija taip pat dės gerokai daugiau pastangų, kad būtų parengtas PINO susitarimas dėl tarpvalstybinio specialios formos medžiagos, pritaikytos negalinčių skaityti asmenų poreikiams laikantis JT Neįgaliųjų teisių konvencijos, pristatymo. 2010 m. birželio mėn. ES jau pasiūlė PINO bendrą rekomendaciją dėl geresnių galimybių spausdinto teksto nepajėgiantiems skaityti asmenims naudotis autorių teisėmis saugomais kūriniais.

Tarptautiniu lygiu Patentų teisės sutartimi jau suderintos ir supaprastintos oficialios nacionalinių ir regioninių patentų paraiškų ir patentų procedūros. Todėl ES toliau rems PINO diskusijas dėl materialinės patentų teisės suderinimo. Tuo būdu viso pasaulio patentų sistemos naudotojams turėtų būti pagerinta patentų kokybę ir sumažintos išlaidas.

ES neturėtų kilti kliūčių ratifikuoti Kovos su klastojimu prekybos susitarimą (ACTA)⁵⁶ po to, kai 2011 m. jį pasirašys visos susitariančiosios šalys. ACTA visiškai atitinka ES *acquis* ir yra svarbus žingsnis siekiant griežčiau kovoti su INT pažeidimais bendradarbiaujant su šalimis, kurioms rūpi tos pačios problemos ir kurios laikosi panašios pozicijos. Komisija per ateinančias savaites pateiks pasiūlymą dėl ES sprendimo pasirašyti susitarimą.

3.6.2. Dvišalės derybos ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis intelektinės nuosavybės apsaugos srityje

ES ir ateityje su trečiosiomis šalimis derės dėl INT nuostatų sudarydama laisvosios prekybos susitarimus. Derybose dėl laisvosios prekybos susitarimų turėtų būti siekiama, kad INT straipsniais būtų užtikrinama kuo panašesnė į ES INT apsauga, ir kartu atsižvelgiama į atitinkamų šalių išsivystymo lygį. Bendradarbiavimas palaikant politinį ir techninio pobūdžio dialogus taip pat bus dalis ES strategijos dėl su prekyba susijusių INT aspektų.

Būtina tinkamai suderinti INT apsaugą trečiosiose valstybėse ir žinių prieinamumą. Tad INT politika gali prisidėti prie integracinio ir tvaraus augimo, jei ji taps neatsiejama nuo bendros vystymosi strategijos, kuria siekiama gerinti verslo sąlygas, skatinti vystymosi poreikiams pritaikytus mokslinius tyrimus ir užtikrinti, kad būtų deramai atsižvelgiama į sveikatos priežiūros, biologinės įvairovės ir aprūpinimo maistu tikslus. Mažiausiai išsivysčiusiems šalims yra labai svarbus technologijų perdavimas už prieinamą kainą tenkinant pagrindinius gyventojų poreikius. Kad toks perdavimas būtų įmanomas, ES ir jos valstybės narės, siekdamos paskatinti ir paremti naujovių ir technologijų perdavimą mažiausiai išsivysčiusiems šalims, privalo peržiūrėti savo įmonėms ir įstaigoms teikiamas paskatas. Viena iš alternatyvų galėtų būti bandomasis projektas „Veiksminga visuotinė prieiga“ (angl. *Global Access in Action*), susijęs su PINO siekiu mažiausiai išsivysčiusių šalių labai skatinti

⁵⁶ ACTA (<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/intellectual-property/anti-counterfeiting/>) grindžiamas 1994 m. Sutartimi dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba; juo siekiama pagerinti pasaulinius INT gynimo standartus. Jis susijęs su tuo, kaip įmonės ir pavieniai asmenys gali ginti savo teises teismuose, pasienyje ir internete.

intelektinės nuosavybės licencijavimo gerąją praktiką nesukeliant pavojaus pagrindinėms intelektinės nuosavybės savininkų prekybos rinkoms⁵⁷.

Besivystančiose ir besiformuojančiose ekonomikos šalyse ypač didelė INT pažeidimų tikimybė; kartais sudėtingi nusikaltėlių tinklai jomis naudojasi kaip gamybos ir platinimo bazėmis. Tad siekiant padėti šioms šalims kovoti su organizuotais intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais, labai svarbu teikti mokymą ir ugdyti gebėjimus. Tokios priemonės bus skatinamos per Vidaus rinkos derinimo tarnybą, vykdančią Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centro užduotis, ir naudojantis kitomis Komisijos administruojamomis programomis. Bendradarbiaujant šioje srityje daugiausia dėmesio bus skiriama toms šalims, kuriose galima tikėtis didžiausio poveikio vykdymo užtikrinimo pajėgumui ir ekonominės naudos.

3.6.3. *Geresnė INT apsauga ir jų užtikrinimas ES pasienyje*

ES pasienyje muitinės turi išimtinę galimybę imtis veiksmingų priemonių. 2009–2012 m. ES kovos su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais muitinės veiksmų plane⁵⁸ nustatytas prioritetas – Komisijos ir valstybių narių veiksmai, susiję su muitinės priemonėmis, skirtomis intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimui. Atsižvelgdama į tai, Komisija siūlo naują reglamentą, kuriuo bus pakeistas Reglamentas (EB) Nr. 1383/2003, kad teisių užtikrinimas būtų gerinamas racionalizuojant procedūras. Kuriam centrinei ES duomenų bazė (COPIS) visų įmonių prašymams dėl muitinės veiksmų, numatytų minėtame reglamente, saugoti. Nacionalinės muitinės ir Komisija turėtų bendromis pastangomis veiksmingai užtikrinti INT. Pavyzdžiui, Komisija įsteigs ekspertų grupę ir nacionalinių muitinių kontaktinių centrų tinklą internetu parduodamų INT pažeidžiančių prekių importo prevencijai užtikrinti.

Kova su INT pažeidimais pasienyje reiškia ir neteisėtų prekių eksporto į ES prevenciją. Komisija ir valstybės narės aktyviai dalyvauja muitinių bendradarbiavime ir su kilmės, ir su kitomis vartojimo šalimis – įgyvendinamos konkrečios iniciatyvos, kaip antai ES ir Kinijos veiksmų planas dėl muitinių bendradarbiavimo INT užtikrinimo srityje. Planas turėtų suteikti pagrindą sumažinti ES ir Kinijos dvišalės prekybos INT pažeidimų mastą.

4. IŠVADOS

Naujai žiniomis grindžiamai ekonomikai svarbios visų rūšių INT. Ateityje Europos įmonių vertė, rinkos kapitalizacija ir konkurencinis pranašumas priklausys nuo jų nematerialiojo turto. Intelektinė nuosavybė – kapitalas, suteikiantis impulsą naujai ekonomikai. Verslo modelių sėkmę lemia geresnis intelektinės nuosavybės portfelių panaudojimas taikant licencijas ir prekiaujant.

Nedera nuvertinti skaitmeninio turinio bendrosios rinkos, kuri naudinga ir kūrėjams, ir paslaugų teikėjams, ir vartotojams, potencialą. Europa privalo nedelsdama pasinaudoti turimais žmogiškaisiais ir technologiniais ištekliais, kad sukurtų dinamišką ir konkurencingą internetinę kūrybos produktų rinką, kurioje būtų įmanoma kuo plačiau platinti skaitmenines prekes ir paslaugas ir užtikrinti naudą visiems.

⁵⁷ Projektas „Veiksminga pasaulinė prieiga“, kuriojamas Pasaulinio ekonomikos forumo „Global Agenda Council on the Intellectual Property System“ ir remiamas PINO ir kitų viešojo ir privačiojo sektorių partnerių (<http://globalaccessinaction.org>).

⁵⁸ 2009 m. kovo 16 d. Tarybos rezoliucija, OL C71, 2009 3 25, p. 1.

Šis klausimas sprendžiamas taikant šią visapusišką INT strategiją. Kad Komisija įvykdytų pirmiau aprašytą plataus užmojo programą, reikalingi ilgalaikiai Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos įsipareigojimai. Norint išnaudoti turimus gausius Europos INT išteklius, reikalingas įsipareigojimas visapusiškai pasinaudoti Europos intelektine nuosavybe. Kaip matyti iš pirmiau minėtų iniciatyvų, reikia daugiau pastangų, kad šie ištekliai taptų ekonomikos augimo ir kokybiško užimtumo varomąja jėga.

Kadangi dėl patirties ir greitų technologinių ir visuomenės pokyčių kyla naujų sunkumų ir atsiranda naujų prioritetų, Komisija yra įsipareigojusi glaudžiai bendradarbiaudama su suinteresuotosiomis šalimis persvarstyti šią strategiją ir parengti atitinkamas išvadas.

PRIEDAS. BŪSIMŲ KOMISIJOS VEIKSMŲ SĄRAŠAS

Nr.	Veiksmas	Aprašymas	Laikas
1	Bendra patentinė apsauga	Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymai dėl reglamentų dėl 1) bendro ES patento ir 2) vertimo tvarkos	1 ir 2 klausimu pasiūlymus Komisija priėmė 2011 m. balandžio 13 d.
2	INT valorizacijos priemonė	Išsami analizė remiantis rengiama galimybių studija ir ataskaita Europos Vadovų Tarybai	Ataskaita turi būti pateikta iki 2011 m. pabaigos
3	Bendrijos prekių ženklo reglamento ir Prekių ženklo direktyvos persvarstymas	Pasiūlymais bus siekiama užtikrinti didesnę ES prekių ženklų sistemos veiksmingumą, efektyvumą ir vientisumą	2011 m. antrasis pusmetis
4	Nežinomų autorių kūriniai	Direktyvos dėl leidimo tam tikrais atvejais naudoti nežinomų autorių kūrinius pasiūlymas	2011 m. pirmasis pusmetis
5	Kolektyvinis autorių teisių administravimas daugelyje regionų	Pasiūlymas dėl teisinės priemonės Europos internetinei autorių teisių licencijavimo sistemai sukurti siekiant stabilios ES lygmens autorių teisių valdymo sistemos	2011 m. antrasis pusmetis
6	Audiovizualiniai kūriniai	Žalioji knyga siekiant pradėti viešąsias konsultacijas dėl audiovizualinių kūrinių platinimo internetu	2011 m. antrasis pusmetis
7	Kitos priemonės autorių teisių srityje	Po viešųjų konsultacijų su suinteresuotais šalimis rengtina ataskaita ir poreikio imtis papildomų priemonių, kad ES piliečiai, interneto turinio paslaugų tiekėjai ir teisių savininkai galėtų visapusiškai pasinaudoti skaitmeninio turinio vidaus rinka, vertinimas	2012 m.
8	Mokesčiai už kopijavimą asmeniniam	Aukšto lygio tarpininko paskyrimas siekiant suinteresuotųjų šalių susitarimo dėl mokesčių už kopijavimą asmeniniam naudojimui	2011 m. antrasis pusmetis

Nr.	Veiksmas	Aprašymas	Laikas
9	Naudotojų kuriamas turinys	Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis	2012 m. antrasis pusmetis
10	Europos autorių teisių kodeksas	Vertinimas ir diskusijos su suinteresuotosiomis šalimis, ataskaitos pateikimas	2012 m. ir vėliau
11	Direktyvos 2001/29/EB persvarstymas	Ataskaita apie Direktyvos 2001/29/EB taikymą, kaip reikalaujama minėtos direktyvos 12 straipsniu	2012 m.
12	Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centras	Pasiūlymas dėl Reglamento dėl tam tikrų su intelektinės nuosavybės teisių apsauga susijusių užduočių, įskaitant viešojo ir privačiojo sektorių atstovų veiklą Europos prekių klastojimo ir piratavimo stebėsenos centre, patikėjimo Vidaus rinkos derinimo tarnybai (OHIM)	2011 m. gegužės mėn.
13	INT papildančios teisės	Tyrimas, siekiant įvertinti su komercinėmis paslaptimis susijusių pažeidimų ir konkurencinės praktikos „ties įstatymo riba“ (pvz., parazitinės kopijos) poveikį ekonomikai ir visuomenei, taip pat įvertinti ES lygmens sprendimų šioje srityje ekonominę naudą	2012 m. pabaiga
14	Ne žemės ūkio produktų geografinės nuorodos	Galimybių studija siekiant svarstyti ne žemės ūkio produktų geografinių nuorodų apsaugą ES mastu. Bus atlikta valstybių narių esamų teisinių sistemų analizė, išsamiai įvertinti suinteresuotųjų šalių poreikiai ir galimas ne žemės ūkio produktų geografinių nuorodų apsaugos ekonominis poveikis.	2012 m. antrasis pusmetis
15	Intelektinės nuosavybės teisių gynimo direktyvos persvarstymas	Direktyvos persvarstymas siekiant sukurti sistemą, leidžiančią visų pirma veiksmingiau kovoti su INT pažeidimais internete šalinant jų priežastis	2012 m. pirmasis pusmetis

Nr.	Veiksmas	Aprašymas	Laikas
16	Reglamento dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, pakeitimas	Naujo muitinės skirto reglamento pasiūlymas siekiant stiprinti intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimą muitinės priemonėmis ir sudaryti sąlygas imtis veiksmingų priemonių, kartu supaprastinant procedūras	2011 m. gegužės mėn.
17	Savariškų suinteresuotųjų šalių kovos su INT pažeidimais priemonės	Suinteresuotųjų šalių susitarimas (susitarimo memorandumas) dėl suklastotų prekių prekybos internetu mažinimo ir paskesnio proceso	Susitarimo memorandumas pasirašytas 2011 m. gegužės 4 d., vertinimas ir persvarstymas numatomas iki 2012 m. vidurio.
18	ES duomenų bazė COPIS	Duomenų bazės, skirtos užtikrinti veiksmingą įmonių prašymų dėl muitinės veiksmų administravimą ir rengti statistinius duomenis apie muitinių sulaikytas prekes	2012 m. pirmasis pusmetis
19	2004 m. Intelektinės nuosavybės teisių vykdymo trečiojoje šalyse strategijos persvarstymas	Iš naujo apibrėžiama strategija, siekiant ją pritaikyti prie naujų poreikių ir pokyčių, taip pat užtikrinti aukštesnius intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo muitinės priemonėmis standartus trečiojoje valstybėje ir bendradarbiavimą prekybos susitarimų pagrindu	2011 m. pabaiga